

Олійник Олександр Олександрович
Студент групи Ф- 91,
економічного відділення
Кіровоградського кібернетико – технічного коледжу
0952030452

Світова фінансова криза: глобальні та локальні аспекти

Світ щойно пережив руйнівну банківську кризу з часів Великої депресії. Фіскальне навантаження, пов'язане з підтримкою слабких банків, важким тягарем лягла на плечі платників. До того ж колапс кредитування, обумовлений різким скороченням капіталізму і банків, поглибив рецесію і зробив кризисне відновлення більш затяжним процесом. У всьому світі обурені громадяни вимагають вжити заходів для мінімізації небезпеки повторення такої кризи.

І вони мають рацію. Глобальна криза не є результатом простого невдачі, вона породжена глибоко хибною політикою держав щодо фінансової системи. Мова йде як про "злочинну" діяльність, так і про бездіяльність.

Дві "діяльні" помилки це державні іпотечні субсидії (особливо в США) і недостатньо жорстка монетарна політика. Слабка монетарна політика заохочує недооцінку ринку, але її однієї недостатньо для того, щоб спровокувати глибоку банківську кризу, а не просто зліт і падіння цін на активи. Більш важливим фактором у період виникнення "бульбашок" цін на активи є мікроекономічна політика, примушує учасників банківської системи до ризикованої поведінки. Фінансова політика уряду США, яка заохочувала надмірне іпотечне фінансування і недооцінку ризиків, була найголовнішою з помилок, що викликали кризу.

Неефективне державне регулювання, криза, дозволяла банкам вести себе безвідповідально. Це можна назвати "бездіяльною" помилкою. Якщо держава захищає банки від ринкової дисципліни (за допомогою страхування депозитів, надання доступу до центральних банків і т.д.), вона має належним чином ними керувати. В іншому випадку банки будуть вести недозволену ризиковану діяльність: коли ризик виправдовується, вони отримують прибуток, а коли немає - ділять збитки з платників.

У передкризові десятиліття регулятори вели себе неправильно в трьох сферах.

По-перше, вони не створили достатньо надійної методики вимірювання ризиків банків і не встановили необхідний рівень статутного капіталу, який вони повинні мати в якості буфера.

По-друге, навіть ті неадекватні нормативи банківського капіталу, які були прийняті, на практиці не діяли, тому що регулятори не могли визначити рівень банківських збитків і дозволяли фін. установам подавати завищену інформацію про свої капітали.

По-третє, вони не розробили процедуру своєчасного вирішення проблем ослаблених банків, яка позбавила б платників податків від необхідності повністю оплачувати великим банкам, яким не можна дозволити збанкрутувати.

Все це не було таємницею: на протязі 1990-х і 2000-х років багато економістів (наприклад, Джон Тейлор, Аллан Мелтцер та члени незалежного Тіньового комітету з питань відкритого ринку) відзначали, що Федеральна резервна система США сильно відхилилася від тих правил, яким начебто слідувала протягом багатьох років. В цілому, протягом останніх 30 років у всьому світі спостерігалася велика банківська нестабільність, ніж будь-коли в історії, і обумовлена ця нестабільність смертоносною комбінацією.

В історичному вимірі витоки кризи слід шукати в 2006 році, коли досить несподівано бум цін на життя в США миттєво змінився падінням. Ця тенденція прискорилась в 2011 році і стала одним з чинників колапсу американського ринку, який пропонував позики фізичним особам з поганою кредитною історією, хто був не в змоззі сплатити авансовий внесок. І вже протягом лютого - березня 2007 року 25 компаній, які займались наданням таких позик оголосили про своє банкрутств. Зрозуміло, що це одразу негативно вплинуло на світові фондові ринки та біржові індекси.

В другій половині 2008 року ситуація в багатьох країнах почала швидко погіршуватись, що змушувало уряди один за одним оголошувати про початок репресії. Тому 2008 рік пройшов під знаком розробки й реалізації антикризових програм безпрецедентних зусиль, спрямованих на міжнародну координацію національних економічних політик з метою відновлення економічної активності. Якщо ж говорити про глибинні причини кризи, то, на думку лідерів Великої двадцятки, вони полягають у наступному:

по - перше, протягом періоду сильного економічного зростання, збільшення потоків капіталу та тривалої стабільності на початку поточного десятиріччя учасники ринку намагались отримати високі прибутки, але при цьому неадекватно оцінювати ризики і не змогли забезпечити необхідний технічний аудит;

по - друге, свій внесок у формування системних проблем зробили також слабкі андеррайтингові стандарти, неефективні методи та інструменти управління ризиком, поява складних фінансових продуктів, характеристики яких були складним для розуміння, внаслідок чого виникли надлишкові запозичення;

по-третє, політики, регуляторні та наглядові інституції в окремих розвинутих країнах не змогли адекватно оцінити і відреагувати на ризики, які нагромаджувались на фінансових ринках, своєчасно та адекватно відстежувати появу фінансових інновацій чи повною мірою враховувати системні наслідки регуляторних дій;

по-четверте, непослідовність та неефективність координації макроекономічної політики, неадекватні структурні реформи, що разом

привели до серйозного порушення відповідних пропорцій та функціонального ринку.

Феномен глобалізації є невід'ємною рисою розвитку світового господарства протягом останніх десятиліть. У загальному розумінні сам термін „глобалізація” є спільним визначенням для сукупності комплексних процесів в економіці, політиці, соціально-культурних відносинах. Щодо економічного компоненту глобалізації, український вчений А. Філіпенко визначає його як загальну тенденцію розвитку світової економіки, що полягає у виникненні єдиного світового ринку товарів, послуг і факторів виробництва через зближення окремих країн та їх об'єднання в єдиний світогосподарський комплекс.

Вплив економічної глобалізації на розвиток світової економіки досить неоднозначний. Так, американський дослідник М. Інтрілігейтор вказує, що в умовах глобалізації відбувається поглиблення міжнародного поділу праці, більш ефективний розподіл економічних ресурсів між різними країнами та регіонами світу. Глобалізація позитивно впливає на розвиток ринкових відносин та конкуренції, підвищення прозорості та ефективності бізнесу. Водночас саме економічна глобалізація загострює наявні протиріччя та асиметрії розвитку світового господарства, в яких, на наш погляд, полягають глобальні передумови фінансових криз.

Фундаментальним протиріччям сучасного світогосподарського розвитку слід вважати поглиблення економічного розриву між розвинутими країнами та рештою світу й одночасне зростання залежності від них країн, що розвиваються.

На сьогоднішній день розвинуті країни (15,4 % населення світу) забезпечують 54,6 % валового продукту світу та 71,6 % світового експорту. Водночас на найбідніші країни, що розвиваються (6,4 % населення світу), припадає 0,9 % валового продукту та 0,3 % експорту світу. Як зазначає українська дослідниця С. Сіденко, за період з 1960 р. розрив у рівні доходів між населенням найбагатших та найбідніших країн світу збільшився удвічі.

Російський вчений В. Іноземцев вказує на існування тенденцій зростання замкненості економік розвинутих країн та робить висновок про зростання залежності країн, що розвиваються, від них у зовнішньоторговельному, інвестиційному та технологічному аспектах. Це може бути підтверджено численними статистичними даними.

За даними ЮНКТАД, у 2002 р. сукупні світові витрати на наукові розробки становили 676,5 млрд. доларів США.

Таким чином, розвинуті країни забезпечують близько 92 % сукупних світових витрат на наукові дослідження, тоді як лише 8 % припадає на країни, що розвиваються. При цьому 90 % витрат країн, що розвиваються, на наукові розробки припадають на Китай, Південну Корею, Тайвань, Росію, Бразилію, Мексику та Індію. Величезна різниця у рівні забезпеченості науковими знаннями між розвинутими країнами та рештою світу має наслідком зростання довгострокового розриву в конкурентоспроможності економік цих груп країн.

Домінування розвинутих країн у світовій економіці та значна залежність країн, що розвиваються, від них безпосередньо впливають на характер поширення циклічних коливань у світовій економіці.

По-перше, саме розвинуті країни генерують глобальні потрясіння (у випаді коливань економічної активності, фінансових

потоків, товарних цін та валютних курсів), до яких країни, що розвиваються, повинні пристосовуватися та певним чином реагувати. Отже, розвинуті країни є, по суті, творцями бізнес-циклів, а країни, що розвиваються, отримують їх як об'єктивні зовнішні умови економічного розвитку

По-друге, розвинуті країни є творцями економічної політики, а решта світу виступає її „одержувачем". Головним макроекономічним фактором, що створює цю ситуацію, є міжнародний статус національних валют провідних розвинутих країн. Тому їх внутрішня грошово-кредитна політика, спрямована на управління внутрішніми економічними циклами, опосередковано сприяє міжнародному поширенню аналогічних циклічних коливань, зумовлюючи зміни у кон'юктурі глобального фінансового ринку та генеруючи певні зовнішні ефекти для економік країн, що розвиваються.

Інше протиріччя розвитку світового господарства стосується відриву фінансової сфери від реальної економіки та її нерегульованості у глобальному масштабі.

До початку 1970-х років розвиток фінансових ринків гальмувався тривалими періодами стагнації під час Першої та Другої світових війн і жорстким державним контролем за міжнародним рухом капіталу. Після цього поступова лібералізація руху капіталу та валютної політики, економічне зростання та реформи у багатьох країнах світу, у тому числі й у країнах, що розвиваються, революційний розвиток інформаційних систем створили сприятливе середовище для бурхливого розвитку міжнародних фінансових операцій і виникнення потужної інституційної та комунікаційної інфраструктури світового фінансового ринку. Підвищення міжнародної мобільності капіталу зумовило відносну незалежність міжнародних фінансових ринків від національної економічної політики та державного регулювання, відкрило величезні можливості для суто спекулятивних операцій. Саме тому фінансові ринки глобалізувалися значно швидше, ніж реальний сектор економіки, та стали відносно незалежними від нього.

Величезні масштаби відриву міжнародної фінансової сфери від реальної економіки підтверджуються статистичними даними міжнародних фінансових організацій. У 2004 р. обсяг валового продукту світу склав 40,9 трлн. доларів США, тоді як сумарні міжнародні активи банків дорівнювали 19,1 трлн. доларів США, сукупна номінальна вартість емітованих деривативів - понад 248 трлн. доларів. При цьому темпи зростання міжнародних фінансових ринків суттєво перевищують приріст світового валового продукту та обсягів світової торгівлі (рис. 6.3), тобто вказаний розрив має тенденцію до швидкого розширення. Наприклад, згідно з даними, наведеними на рис. 6. в 2004 р. приріст світового валового продукту склав близько 5 %, тоді як міжнародних банківських активів близько 20 %.

Відрив фінансових мас, що нагромаджуються у світі, від реальної економіки, та, відповідно, зростання глобального фінансового ризику

глобальному масштабі, враховуючи те, що найбільшим сегментом міжнародних фінансових ринків є суто спекулятивний сегмент похідних фінансових інструментів портфеля, створюють ризики фінансової нестабільності.

В Україні фінансова криза набула особливо гострого характеру, тому що була ще і політична криза. Так, наприклад, будівельний бум був пов'язаний з тим, що за 2007-2009 рр. іпотечне кредитування зростало темпами, які майже втричі перевищували темпи зростання кредитування економіки. Особливо виділялося кредитування домогосподарств. У 2008 р. банки видали корпоративному бізнесу та домогосподарствам, разом узятим, на придбання, будівництво і реконструкцію нерухомості 55,3 млрд. грн., що в 1,3 раза більше капітальних витрат державного та місцевих бюджетів усіх рівнів за 2008 р. (41,2 млрд. грн.)¹⁸. Банки примножували спекулятивний попит і вибудували фінансову піраміду, обвал якої зумовив спад у будівництві. НБУ проводив кредитну експансію.

Негативно позначилось і те, що пріоритетним об'єктом кредитування стало не виробництво, а (станом на початок червня 2009 р.) сфера торгівлі та ремонту (154 млрд. грн., тобто 21,6% загального обсягу), споживче кредитування (21,4%) і особливо кредитування операцій з нерухомістю - 170,7 млрд. грн., що перевищувало обсяги кредитування промисловості, будівництва, транспорту і зв'язку, разом узятих. Загалом пріоритет віддавався кредитуванню фізичних осіб, яке у 2007-2009 рр. було втричі більшим від кредитування юридичних осіб. Частка кредитування фізичних осіб перевищила 37% загального обсягу кредитних вкладень, що істотно збільшило платоспроможний попит. Отже українські банки разом з іноземним капіталом направляли кредитні кошти не на розвиток національного виробництва, а на споживання.

Спад виробництва зумовив зменшення обсягів доданої і додаткової вартості, що, у свою чергу, скоротило надходження коштів до бюджету у вигляді податків (ПДВ, податок на прибутки юридичних та доходи фізичних осіб). Зменшення надходжень до бюджету при зростаючих потребах суспільства і держави збільшило дефіцит бюджету. Якщо його допустима норма дорівнює 3%, то у 2009 р., відповідно до закону про бюджет на цей рік, дефіцит передбачався у 7,5%, тобто 31 млрд. грн. За оцінками і прогнозом, дефіцит бюджету, який становив у 2008 р. всього 1,5% до загального обсягу ВВП, у 2009 р. мав збільшитися до 5,4%, а в 2010 р. - зменшитися до 2,9%.

Однією з причин фінансової кризи є прив'язка гривні до долара, високий ступінь доларизації економіки. Замість "плаваючого" валютного курсу, прийнятого відповідно до рішення ще Ямайської конференції (січень 1976 р.), гривня була прив'язана до долара. Інакше кажучи, гривня "плавала" зі зміною попиту і пропозиції, не самостійно, а на "прив'язі" до долара, що зробило валютний курс нестабільним, призвело до падіння національної валюти. Відомий економіст А. Ослунд назвав прив'язку гривні до долара "головною помилкою України, причиною фінансової кризи в Україні".

І хоча вже виникала необхідність змін зв'язку гривні з доларом, проте все залишалось, як і раніше. Це привело до величезного припливу іноземних капіталів, але це були переважно "короткі гроші", що посилювало зростання інфляції. Національний банк у такій ситуації не міг регулювати грошовий обіг. Україна разом з багатьма пострадянськими країнами, у тому числі й Росією, які теж будували грошову політику на основі прив'язки до долара, опинилася в горнилі фінансової кризи. Водночас Польща і Чехія не мають особливих проблем з валютою. Вони дотримуються принципу "плаваючого" валютного курсу. Це перспектива і України.

Висока доларизація нашої економіки — складна проблема, яка впливає на різні її сторони, вона є невиправданою, і саме криза є сприятливим періодом для її подолання. Для цього необхідно обмежити використання долара, чому сприяють і об'єктивні процеси. Так, скорочується імпорт іноземних товарів — побутової техніки, автомобілів, одягу тощо. Він дедалі більше обмежується продукцією, яка у нас не виробляється або нестача якої негативно позначається на економіці й безпеці країни. Йдеться про нафтопродукти, лікарські препарати, ряд товарів машинобудування та ін. В останні роки відбувалося швидке зростання імпорту порівняно з експортом. Від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі набуло загрозливого характеру. Товари іноземного виробництва заповнили внутрішній ринок, а вітчизняна продукція не мала збуту. Усе це визначило високу і дедалі зростаючу роль долара, нічим не виправдане співвідношення між ним і гривнею.

У процесі подолання кризи треба буде більше виробляти і купувати продукції українського виробництва. Ці непрості процеси вимагають активної ролі держави, вжиття невідкладних заходів з тим, щоб підняти роль гривні і не допустити відпливу долара за кордон. Отже, держава, відстоюючи інтереси населення, може прискорити процес дедоларизації.

Особливо негативною є роль долара у визначенні і змінах валютного курсу, який дуже важливий в економіці країни, в її внутрішньому і міжнародному житті. Його зміни зачіпають інтереси товаровиробників, населення і, насамперед, учасників зовнішньоекономічних зв'язків. Для спеціалістів і неспеціалістів ясно, що курс долара у нас завищений, а курс гривні — занижений. І, хоча курс гривні досить довго був стабільним — 5,05 грн. за долар, влітку 2008 р. Нацбанк вирішив курс долара знизити, а гривні - підвищити. Валютний курс дорівнював 4,65 грн. за долар. Але закріпити його не вдалося, а з осені 2008 р. набирає сили протилежна тенденція. Девальвація гривні сягнула спочатку 6,0, а потім 7; 7,5; 8 і більше гривень за долар.

Вади банківської системи проявилися і в тому, що вона потрапила у повну залежність від зовнішнього кредитування, показала нездатність ефективно господарювати. Іноземний капітал у банківському секторі став основним фактором швидкого зростання зовнішнього боргу України: його обсяг з 30,6 млрд. дол. на початку 2005 р. збільшився до 102,4 млрд. дол. восени 2008 р., тобто у 3,2 раза. Причому за період з 2005 по квітень 2009 р. найповільніше зростав зовнішній державний борг (121%), а найшвидше - зовнішні борги банків (у 14,1 раза). У результаті принципово змінилася

структура зовнішнього боргу України. Невиправдане нарощування загального зовнішнього боргу поставило країну під загрозу корпоративного дефолту. Рятуючи від нього банки, НБУ різко збільшив їх рефінансування. За 2008 р. воно сягнуло 170 млрд. грн., тобто 3/4 суми доходів державного бюджету. Своїми діями НБУ сформував потужний інфляційний потенціал, тепер криза вносить істотні зміни у формування банківських капіталів. Обмеження доступу банків до зовнішніх джерел фінансування веде до зміни пасивів банків. Замість капіталів нерезидентів дедалі більшу роль відіграє національний капітал. Проте цей процес стримується як падінням довіри до банків, так і девальваційними процесами. Відповідно до цього утворюється певний розрив між впливом капіталу нерезидентів та заміщенням його вітчизняним капіталом. Це обмежує можливості банків щодо кредитування підприємств, які залишаються на "голодному" кредитному пайку при високій платі за кредити, а також ускладнює кредитні відносини.

Фінансова криза виявила також неспроможність фондового ринку в Україні. Він існує сам по собі. За час кризи індекс ПФТС різко знизився, але це жодною мірою не позначилося на економіці. У розвинутих країнах фондовий ринок є дійовим механізмом зростання економіки. Він надзвичайно чутливий не лише до реальних змін ринкової кон'юнктури, а навіть до планів чи просто намірів уряду.

Фондовий ринок — це потужний фактор прискорення науково-технічного прогресу, удосконалення структури економіки за рахунок пріоритетного розвитку сучасних передових галузей чи виробництв, які оперативно реалізують досягнення науки, техніки й технології. На жаль, у нас він нерозвинутий, охоплює лише близько 5% фактичних оборотів з цінними паперами.

Причини такого становища — недостатня регулююча роль держави, яка мала б не лише виробити загальні правила з урахуванням досвіду Європи, але й проявити вимогливість до суб'єктів фондового ринку, створити єдиний державний реєстр корпоративних прав. За цих умов кожний суб'єкт ринку діяв би у межах правил і, дбаючи про власні інтереси, змушений був би турбуватись також про спільний інтерес.

Розвиток глобалізації зумовлює поглиблення концептуального протиріччя між принципами вільного ринку та необхідністю державного втручання для підтримання його життєздатності. За висловом американського вченого А. Сена, ефективність функціонування вільного ринку історично завжди залежала від державної влади, її здатності забезпечити політичну стабільність, правові засади економічної діяльності. Тому й стабільність глобальних ринків може бути досягнута лише за умов значного регулятивного втручання на національному та міжнародному рівнях, існування середовища довіри до принципів їх функціонування в світі. Про те цих передумов, на наш погляд, сьогодні практично не існує.

Якщо ж розглядати світове господарство в цілому, то слід визнати відсутність ефективних механізмів регулювання глобального економічного розвитку. Зокрема, на це вказує лауреат Нобелівської премії з економіки Дж. Гобін та зазначає, що навіть у розвинутих країнах не існує ніяких інституцій, що могли би взяти на себе цю роль.

Неврегульованість глобального економічного розвитку найбільш відчутна саме у міжнародній фінансовій сфері. Як відзначає російський вчений Ю. Шишков, якщо міжнародна торгівля більш-менш контролюється національними державами, то фінансові потоки майже цілком вийшли з-під такого контролю.

Розвиток міжнародних ринків капіталу відбувається настільки стрімко, що національні системи фінансового регулювання просто не встигають адаптуватися до змін.

Вартим уваги також те, що на сьогоднішній день у розвинутих країнах спостерігається тенденція пристосування національного законодавства для обслуговування спекулятивного капіталу, тобто має місце переважання комерційних інтересів учасників міжнародних фінансових ринків над цілями державного регулювання.

Саме прагнення учасників міжнародних фінансових ринків уникати будь-якого державного контролю за їх діяльністю та оподаткування прибутків, отриманих від спекулятивних операцій, зумовило швидкий розвиток процесу авторизації фінансових операцій у 1980-х роках та істотну роль офшорних фінансових центрів у сучасній структурі міжнародних фінансових ринків. Зокрема, на початку 2005 р. близько 18 % зовнішніх банківських активів світу припадало на офшорні зони, тоді як частка банків Німеччини та Франції, наприклад, складає, відповідно, 11 % та 8 % .

Узагальнюючи вищенаведене, слід виділити такі глобальні передумови фінансових криз:

- * значна асиметричність у рівні економічного розвитку між розвинутими країнами та рештою світу, що відбивається на характері поширення економічних циклів у світі й створює значні зовнішні шоки для країн, що розвиваються; поглиблення відриву фінансової сфери світової економіки від її реального сектора та випереджуючий розвиток операцій виключно спекулятивної спрямованості;

- * поглиблення інтеграції національних фінансових ринків країн, що розвиваються, до глобального фінансового ринку за наявності різких відмінностей у рівні їх розвитку;

- * відсутність ефективних механізмів наднаціонального регулювання діяльності міжнародних фінансових ринків та орієнтація політики розвинутих країн на поглиблення лібералізації міжнародних фінансових операцій, що зумовлюють стихійний характер розвитку фінансових ринків у глобальному середовищі й створюють підґрунтя для різких коливань їх кон'юнктури.

Міжнародна спільнота визнала що однією з фундаментальних причин руйнівних наслідків фінансово-економічної кризи для фінансового сектору світу, крім значних помилок з боку менеджменту фінансових установ, є недоліки у системі регулювання й нагляду за ними та недостатня спроможність регуляторних органів. Фінансово-економічна криза наочно показала, що однією з найнагальніших проблем процесу глобалізації ринку фінансових послуг є відсутність загальноприйнятних обов'язкових ефективних процедур регулювання транскордонних фінансових потоків і

міждержавних стандартів (правил) поведінки учасників ринку фінансових послуг.

Перші уроки і наслідки глобальної фінансово-економічної кризи визначили низку першочергових завдань, які мають вирішити світова спільнота й окремі держави і задля мінімізації її проявів, відновлення економічного зростання та попередження подібних криз у майбутньому. Найважливіші елементи оновленої стратегії МВФ директор-розпорядник МВФ Домінік Стросс-Кан виклав і у лютому 2010 року на щорічній нараді Бреттон-Вудського комітету Нову стратегія "МВФ для XXI століття", виходячи з основного мандата МВФ, має враховувати теми 186 держав. Розпорядник МВФ підкреслив, що "оновлений мандат" фонду оголошуватиме весь спектр. Макроекономічної політики і фінансового сектору, який має відношення до глобальної стабільності в сучасному світі й посилює роль фонду як "вартового загальносистемної стабільності". Найважливішими пріоритетами оновленого мандату МВФ визначено:

- * поліпшення методів запобігання кризам;
- * зміцнення антикризових заходів і моніторинг системних ризиків;
- * зміцнення міжнародної валютно-фінансової системи.

Щодо фінансової сфери, то пріоритетною визнано необхідність посилення регулювання та нагляду у фінансовому секторі, зокрема реформування регуляторних систем з метою створення можливостей для ідентифікації макропруденційних ризиків, поширення фінансового регулювання та нагляду на всі системно важливі фінансові установи, інструменти і ринки, розробку високоякісних глобальних уніфікованих стандартів бухгалтерської звітності, запровадження нагляду за рейтинговими агентствами і посилення міжнародної співпраці.

Розвиток фінансової системи України нерозривно пов'язаний із процесами глобалізації ринку фінансових послуг світу, а тому реформа органів фінансового регулювання і нагляду повинна відповідати сучасним міжнародним вимогам і тенденціям. Як свідчить проведений нами аналіз, світова фінансова спільнота, враховуючи уроки фінансово-економічної кризи, налаштована на створення системи інтегрованого нагляду за фінансовим сектором, в основі якої має бути застосування моделі мегарегулятора. На даний час в Україні державне регулювання на фінансовому ринку здійснюють кілька органи фінансового контролю:

- 1) НБУ
- 2) Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг;
- 3) Державна комісія з цінних паперів і фондового ринку;
- 4) Державний антимонопольний комітет та інші.

Слід зазначити, що на кінець 2009 року мегарегулятори виконували функції регулювання фінансовим сектором уже в 55 країнах зі 161, які мають національні валюти, зокрема в чотирьох країнах СНД і Балтії (Грузії, Казахстані, Естонії, Латвії). Серед провідних фінансових центрів мегарегулятори діють у Великобританії, Німеччині, Швейцарії, Японії. Беручи до уваги рівень розвитку секторів вітчизняного фінансового ринку і

діючих фінансових регуляторів, в Україні також доцільно запровадити модель мегарегулятора на основі нині чинного банківського регулювання і нагляду, які здійснює НБУ. В результаті буде створено системний фінансовий регулятор який матиме повноваження і зобов'язання щодо підтримки стабільності фінансової системи в цілому.

Однак запровадження лише моніторингу системних ризиків органами банківського нагляду без розробки дієвих методів та інструментів оцінки результатів цієї політики недостатньо для кардинального поліпшення ефективності банківської діяльності. Одним із варіантів вирішення цього завдання, як свідчать проведені дослідження, може стати розроблення інтегрального критерію функціонування банківської системи на основі оцінки рівня економічної спроможності її складових елементів — банки. Для визначення рівня економічної спроможності банківських установ необхідно комплексно дослідити множину досягнутих банками показників і ефективності та конкурентоспроможності, а також динаміку розвитку банків за певний період.

Список літератури:

1. Дергачова, В. Моніторинг національного розвитку як фактор економічної безпеки держави] / В. Дергачова, М. Савельєв // Економіка України. - 2010. - № 1. - С. 19-29
2. Колодко Г. Від ідеології неолібералізму до нового прагматизму // Економіка України. - 2010. - №9. - С. 4-11
3. Мамонтова І.В. Проблеми використання фінансових важелів у забезпеченні розвитку економіки України // Актуальні проблеми економіки 2010. - №6. - С. 47-52
4. Потапов М. Мировой экономический кризис и Восточная Азия // Мировая экономика и международные отношения. - 2009. - №12. - С.19-25
5. Уманцев Ю. Економіка України в координатах глобальних фінансових дисбалансів // Вісник НБУ. - 2009. - №5. - С.32-39
6. «Мир пережил самый разрушительный кризис» : Экономист Чарлз Калмориз убежден, что государство не должно бояться сложных, но необходимых решений // Бизнес. - 2011. - 7 марта. - С. 24-26.
7. Курза Ю. Україна в світовій економічній кризі // Економіст. - 2009. - №12. - С. 6-32
8. Сивульський М.І. Національні особливості фінансової кризи // Фінанси України. - №7. - 2009. - С.6-